

nyel, hogy a korona értéke a fonttal szemben stabilizálódott, ami szintén nem jelentéktelen eredmény. Augusztus 1-től kezdve a Nemzeti Bank minden rendelkezésére álló eszközzel arra fog törekedni, hogy a magyar korona értékét az angol font 346 ezredrész középárfolyamán stabilizálja. Amennyiben ezzel az aranykorona árfolyamát stabilizálták a papírkoronához viszonyítva, elérték a célt. Az osztrák korona Londonban ekkor mutatta az angol font legjobb érmeértékét. Ebben az irányban tehát a magyar korona is automatice egyenlő értékűvé fog válni az osztrák koronával. Az új rendszernek még az az eredménye, hogy a valutazugforgalom a legkisebb mértékre csökkent. Megállapítható, hogy az idegen valuták és devizákban való jogos igényeket illetően a magyar korona piacának normális és egészséges helyzete teljesen helyreállt.

A jelentés foglalkozik az aranykorona kérdéssel. Megállapítja, hogy mindaddig, míg a font Londonban eléri paritását, ingadozni fog az aranykorona a papírkoronával szemben. Különös nehézség mutatkozott e tekintetben a tisztviselők fizetésénél, mert a korona javulásával az aranykorona értékének pontos kiszámítása alapján 16 ezres szorzószámot kellett volna megállapítani s az ilyen körülmények között való fizetés augusztus hónapra lényegesen kevesebb papírkoronát eredményezett volna a tisztviselők részére. Ezzel szemben az árak nem mutattak csökkenést, sőt bizonyos emelkedést. Az állam és a tisztviselői viszonylatban bizonyos mértékben előnyösnek látszott az illetmények előre meghatározott időre aranykoronában való megállapítása. Ez által nemcsak a szorzószám okozta nehézségeket lehetett volna elkerülni, hanem a tisztviselők is megtalálták volna azt, hogy megélhetési viszonyaikban mutatózó ingadozások kockázatát viselik. Bármilyen szorzószám — kivéve az aranykorona valódi értékének megfelelő átszámítást — nyilvánvalóan emelte a költségvetés kiadási tételeit. Erre nézve vonakodtam elfogadni azt az alapot, amely végre eredményként előállt s lényeges inflációt eredményezett volna.

A pénz és hitelnemű fejezetben megállapítja a főbiztos, hogy július hónap nem mutat változást, a pénz és ércéskészlet állandó javulást mutatott. Ezután várható, hogy a Nemzeti Bank inkább fogja a termés értékesítése számára megfelelő tőkét biztosítani. A magyar korona stabilizálódásának jelei mutatkoznak és mutatkoznak fognak, ha a hitelélet tetemesen enyhülni fog a külföldi segítség révén. A főbiztos jelentése a kincstári pénzügyi műveletek szakaszában beszámol arról, hogy az ujjáépítési kölcsön biztosítására lekötött jövedelmek — noha csökkenést mutat a júliusi eredmény júliussal szemben, de még így is fölösleg van, amit a főbiztos a kormány rendelkezésére bocsájtott, amivel a költségvetés augusztusi deficitje fedezetet talált.

A jelentés 5. szakasza a kereskedelmi kérdésnek van szentelve. Megállapítja a főbiztos, hogy a f. év kereskedelmi mérlege a múlt év első felével szemben jelentős javulást mutat, mert 1923. év első hat hónapjában a behozatal 96.5 millió aranykorona volt, míg 1924. év első hat hónapjában a behozatal 57.7 millió aranykoronára csökkent és kilátás van rá, hogy tovább fog csökkenni.

Horger Antal új könyve.

Emerson mondja Shakespeareről, hogy *vágd meg a szavait és akkor vérezni fognak*. Igen, ez így igaz, a szavak élnek. Vannak ősi szavak, amelyeknek ódon lelkében ázsiai mélabu borong, vannak fiatal, kamasz szavak, amelyek a vergődő külvárosi szegénység szagát hordozzák, vannak jött-ment sehonnai szavak és vannak igék, amelyek az Óperencián túlról valóké és vannak csinált, sőt mondvacsinált szavak, amelyek az élet ize és színe helyett a lombikot éreztetik veled.

A szavak története az ember története és ezért én a valódi nyelvészetet tartom a legemberibb tudománynak. Mert az igazi nyelvészet alapján és tulajdonképpen lélektan, sokkal bensőségesebb és eredményesebb, mint az a kísérteti micsoda, amelyet Fechnerék kezdtek.

Maga prof. Siegm. Freud is legszebb és legérdekesebb ötleteit nyelvészeti tanulmányainak köszönheti, gondoljunk csak a sikamlós viccek pszichológiájára!

A magyar szavak történetének ma egyik legelkesebb és legérdemesebb kutatója és tanító-mestere Horger Antal, a számtudótt kolozsvári egyetem tanára, akinek a *nyelvtudomány alapelveiről* szóló alapos és vonzó könyve egyike lett a modern magyar nyelvtudomány standard munkáinak. Új könyve (*Magyar szavak története*. Közérdekű magyar szövegtések gyűjteménye.) mindenkinek szól, aki előtt kedves ez a mi édes honi nyelvünk, de különösen írók, tanárok és tanulók forgathatják sok tanulsággal és nagy gyönyörűséggel. Horger Antal azok közé a magyar tudósok közé tartozik, akik tudnak írni és pedig jól és érdekesen.

A tisztviselői kérdés nehéz gondját a kormány még mindig nem tudta megoldani. 1923. évben elméleti képzettséggel bíró közigazgatási tisztviselő 28.543 volt, míg 1924-ben 33.883, ezek az adatok természetesen Csonkamagyarországra vonatkoznak, aminek oka a háború, azután a trianoni békeszerződés folytán más országokhoz csatolt részen alkalmazott tisztviselők visszatértek Magyarországra s ezekről is a magyar államnak kell gondoskodni.

Az ujjáépítési terv szerint a tisztviselők számát 15000 fővel apasztani kell. A jelentés megállapítja, hogy a kormány számos behozatali tilalmat megszüntetett, továbbá megtett minden olyan intézkedést, melyet annak idején az ujjáépítés keresz-

Vasárnap a szegedi munkásnők tüntetnek a háború ellen és az örök béke mellett.

Szeged, augusztus 29. (Saját tudósítónktól.) Emlékeztet még az a nagyarányú, impozáns gyűlés, amelyet mintegy tíz nappal ezelőtt tartottak meg a Vigszinpad helyiségében és amelyen a szegedi munkásság és progresszív polgárság nagyszerű kerekék között tüntetelt az örök béke gondolata mellett. Ezt a tíz nap előtti gyűlést Szegeden párhuzamosan rendezték az ország többi városainak béke-gyűléseivel, amelyeken a szociáldemokrata párt parlamenti frakciójának egy-egy tagja ismertette a háború borzalmait és a béke eszméjét. Ezek a gyűlések az ország munkássága szinte egyenlő hanggal jelentette ki, hogy egy elfővendő háború kezdetén megállanak az összes gyárak gépei, egyetlen munkás sem fog dolgozni a háború érdekében, a szervezett munkásság általános sztrájkjal felel a gyilkoló háborúnak.

Az örök béke érdekében az egész világon nagy tömegek mozdulnak meg és ez a jelenleg szin'e napról-napra nálunk is nagyobb kereteket ölt. A csak nyomorúságot, borzalmat, vért és halottakat jelentő háború ellen az elmúlt hetekben tüntelést rendezett az egész ország munkássága, míg most a szocialista nők, munkások és intellektuálisok mozdultak meg a béke gondolatáért. A négy éves világháború borzalmaiból tapasztalhatták a nők is, hogy a háború nemcsak a férfiakra hoz szenvedést és borzalmat, hanem meg kell szenvedniük az itthonmaradt nőknek is, akik férjeiken, gyermekeiken és apáikon kívül még két gyöngye kezük munkáját is oda kell adni a háború molochjának.

A szociáldemokrata nők most a férfiak impozáns tüntetése után megindították mozgalmukat a háború ellen. Sorozatos gyűléseket rendeznek az egész országban a béke érdekében. Az elmúlt vasárnap a fővárosban jöttek össze a nők, míg a legközelebbi vasárnapokon a vidék minden jelentős városaiban megrendezik béke-gyűléseiket. A vidéki gyűlések sorai-

tülvitele érdekében tervbe vett.

Végül beszámol a jelentés arról, hogy május 31-ike óta a magyar korona értéke kerekén 25 százalékkal emelkedett. Az árak azonban nem mutatnak csökkenést.

A munkanélküliség bizonyos mértékben emelkedett, de a kormány célszerű intézkedésekkel enyhíteni fogja. Legfontosabb tény az — mondja a jelentés —, hogy nagyon kielégítő haladás észlelhető a bizalom helyreállítására fel nemcsak a belső, hanem a külső viszonylatban is s így az ujjáépítési tervet, ha sikerül keresztül, vinni a belső helyzet Magyarországon állandósulni fog. Ennek jelei már szemmel láthatólag mutatkozni kezd.

ban a szegedi nők veszik ki legelőször részüket a háborúellenes tiltakozásban, amennyiben most, vasárnap délután négy órakor rendezik meg béke-gyűlést a Maros-utcai Munkásotthon nagytermében.

A szegedi nők háborúellenes tiltakozó gyűlésére Stern Szeréna érkezik le a fővárosból, aki elismerten régi, meg nem alkuvó harcosa első sorban a békének és minden szociális gondolatnak. A gyűlésen egyébként közreműködik a Szegedi Munkás-Dalárda, valamint szegedi munkásnők fogják elszavalni Várnai Zseninek erre a gyűlésre írt alkalmi költeményét. A nők békegyűlése iránt már most igen nagy érdeklődés nyilvánult meg és így a jelek szerint ez a gyűlés is impozáns keretek között fog lezajlani.

A kisebbségi kérdés az interparlamentáris konferencián.

Bern, augusztus 29. Az interparlamentáris unió ülésén a magyarok és a németek részéről a kisebbségek védelmére elhangzott felszólalásoknak az lett az eredménye, hogy az általános vitát vezető Burton amerikai képviselő zárószavában csak a kisebbségi kérdéssel szökött. Elismerte a kérdés óriási horderejét és felszólította az érdekelteket, hogy kövessenek el mindent, hogy ezt az égető kérdést hamarosan eredménnyel oldhassák meg.

Franciaország amerikai adóssága.

Páris, augusztus 29. A Newyork Herald jelentése szerint Washingtonban nyilvánosságra jutott, hogy Mellon államtitkár franciaországi tartózkodása alatt érintkezésbe lépett a francia pénzügyi világ mértékadó egyéniségeivel. Valószínű, hogyha Franciaország a Ruhr-kérdést illetően teljesíti a francia bankárok kívánságait, akkor az Unió igyekezni fog a francia adósságot hosszú lejáratu megegyezéssel rendezni.

Könyve sokkal jobban vonzott és lekötött, mint a legtöbb mai regény, amelyet szakmányba írnak. Egy okos és kedves egyéniség derűs és nyájas hangját hallom e könyv minden egyes lapján, minden nagyképűség nélkül és mégis tökéletes tudással és pontossággal cseveg és én a végén veszem csak észre, hogy mennyi sok mindent tanultam, új dolgokat is, furcsaságokat is és gazdagabb lettem számtalan tudnivalóval, amely egyúttal utra-való is irodalmi tarsolyomba.

Hány szó van, amelyet használtam és amelynek igazi eredetét és való jelentését csak most halottam tőle. Mennyi kaland és élmény, amelyeken a szavak átmentek, mennyi viszontagság és átváltozás, mennyi vándorlás és csere!

Horger Antal könyvéből megtudod például, hogy a szivar-t Vörösmarty Mihály ötletének köszönhető, aki maga is szenvedélyes dohányos, 1837-ben használta először. És megtudod, hogy az irodalom szót Szemere Pál, a jeles szonettista ajánlotta Szemere Bertalannak, a nagy államférfiúnak 1839-ben, miután évekkal azelőtt *Élet és irodalom* címen szerkesztett folyóiratot. (Lám, Szabó Dezsőnek már nem kellett az idegen szó megfelelőjéről gondolkodnia.) Az se érdektelen ám, hogy erre a műveltségi fogalomra egyedül a mi nyelvünkben van eredeti szó. (És ezt nem veheti el tőlünk se a balkáni, se a nyugati tatár!)

Móra Ferenc verses könyvének a címe szeget ütött sokak fejében. Miért: *Könyves könyv*? Hát azért, mert Móra Ferenc jól ismeri a régi magyar nyelvet, amelyben bizony sokáig *könyű* volt a könny, sőt *könyv* is volt régen és még Vörösmarty híres bordala is azt énekei, hogy a hölgy: „hazug szemében hord mosolyt és átkozott kö-

nyűt.” Milyen érdekes, hogy a *fukar* szó a Fuggerből származott és hogy a *tündér* szó eredetileg mulandót jelentett. (Tündér szerencsénk kénye hány, vet, játszva emel s mosolyogva ver le — mondja a Közelítő tél költője.)

Hát az nem furcsa, hogy Orgovány eredetileg orgonavirágot jelentett?

Hogy a *hölgy* tulajdonképpen menyét volt, a *trágya* pedig — csemege?

A tanár, vagyis aki a tant árasztja, 1833-ban született Fogarasi János fejében, de kezdetben doktor volt és csak három év múlva habilitálta őt Bugát Pál, az orvos, akinek annyi sok különös madarat és bogarat köszönhet a mi szép nyelvünk, így például a *fülbeget* és a *bilcsirtát*, akik azelőtt füles bagoly és barázdabillegető valának.

Vagy nem jellemző, hogy a *gyár* szó legelőször 1830-ban a legnagyobb magyar könyvében, a *Hitelben* fordul elő?

Mindenki talál valami érdekeset és tanulságosat Horger Antal szép könyvében, amelyet minden iskolában olvasatni kellene és minden magyar írónak a fejében tartani. A könyv bevezetésében hálás kegyelettel emlékezik meg a szerző elődeiről és mestereiről, többek között a boldogtalan és boldogult Simonyi Zsigmondról. Ez a nagy és jó ember mesterem volt nekem is és ha Horger Antalt hallgatom, vagy olvasom, sokszor gondolok rá, aki több nemzedéket nevelt és oktatott nyelvünk ismeretére és szeretetére, ápolására és pallorozására. Nyugodtan és békén pihenhet a magyar röggök ölen: Horger Antal és néhány derék, buzgó társa tovább plántálják az ő virágait a jövőendő nemzedékek lelkébe.

Juhász Gyula.